

CONFINTEA VI (Belém, Brazilië 1 – 4 december 2009)

Van 1 tot en met 4 december 2009 organiseerde UNESCO in Belém de zesde internationale conferentie over volwassenenonderwijs: CONFINTEA VI (Conference Internationale des Adultes). De conferentie is een belangrijk wereldwijd beleidsplatform voor volwasseneneducatie en non-formeel onderwijs. Thema van de conferentie was: Living and Learning for a Viable Future: The Power of Adult Learning. Meer dan 1500 gedelegeerden uit 156 landen namen er aan deel. De Conferentie bestond uit een aantal plenaire bijeenkomsten en 32 werkbijeenkomsten.

Enkele punten uit de conferentie:

Op de openingsdag hield Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Laurentien der Nederlanden een key-note speech. De prinses nam als Speciaal Gezant Geletterdheid voor UNESCO deel aan deze conferentie. Zij stond stil bij het belang van het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen, maar ook bij het terugdringen van laaggeletterdheid onder volwassenen en de consequenties hiervan voor de sociaal-economische ontwikkeling van een land (Bijlage 1 bevat de tekst van de speech)

Tijdens de conferentie werd benadrukt dat Volwasseneneducatie (VE) en een leven lang leren (LLL) moeten aansluiten bij basisbehoeften en -vaardigheden van individuen die nodig zijn om in de betreffende cultuur een nuttige rol te kunnen spelen en weerbaar te zijn in een veranderende samenleving. Het gaat om basisvaardigheden, die voor het individu van cruciaal belang zijn voor het persoonlijk functioneren in werk en dagelijks leven. Dit werd op indrukwekkende wijze verwoord door senator Marina Silva Vaz de Lima die het van analfabeet tot een welsprekende senator heeft gebracht.

In Noordelijke landen is het beleid gericht op LLL, in het Zuiden op basic education. Noorwegen formuleert uitgangspunten voor een leven lang leren beleid (waaronder het recht van volwassenen op onderwijs) dat ook toepasbaar is op ontwikkelingslanden. Noorwegen hamert voortdurend op de uitdaging om in de komende 6 jaar het aantal ongeletterden te halveren (nu: 800 miljoen), conform de millenniumdoelen.

De gestegen vraag naar onderwijs kan niet opgevangen worden met het huidige onderwijsaanbod. Het is van groot belang afstandsonderwijs bij onderwijsactiviteiten in te schakelen. Dit punt is alleen door Afrika genoemd bij de presentatie van regionale rapporten. Daarna ook door de United Kingdom (ICT als een delivery mechanism en niet alleen als competentie) en Iran. Nederland stelde een aanbeveling voor in een van de werkgroepen.

Het belang van monitoring van de voortgang van LLL- en VE-beleid, werd vooral door Westerse landen genoemd. Hiervoor moeten indicatoren worden ontwikkeld.

Korte weergave van enkele werkbijeenkomsten:

Workshop 1.3 De gevolgen van de economische crisis voor de arbeidsmarkt, vooral voor kwetsbare groepen

Wessam Thabet (Egypte) noemde als voordeel van afstandseducatie (distance education, multimediaal door middel van internet, televisie, radio) dat het vooral voor geïsoleerde groepen, zoals vrouwen op het platteland een krachtig middel is om deel te kunnen nemen aan educatieve activiteiten. Het geeft de gelegenheid om zelf keuzes te maken ten aanzien van inhoud, tijd, plaats en medium. Het is daarom bij

uitstek geschikt voor zelfsturing en zelfstudie, of zoals zij het zelf zei: het gaat niet alleen maar om een methodiek, 'how and with whom is just as important as the what'. Ofwel je kunt leren wat je wilt op een zelfgekozen tijdstip en op de plek die je op dat moment het beste uitkomt. Nederland heeft het voorstel gedaan om een aanbeveling over het stimuleren van het gebruik van distance education op te nemen in de Belém Framework of Action. De voordelen van afstandsonderwijs gelden ook elders in de grote steden en op het platteland. Belangrijkste voordeel is dat de lerende zelf het leerproces kan beheeren en gebruik kan maken van een aanbod aan educatief materiaal dat het beste past bij het eigen leerdoel. Randvoorwaarden zijn: de aanwezigheid van media, een aanbod van kwalitatief goed materiaal en een systeem waarbij het aanwezige materiaal wordt gerubriceerd op basis van de plaats binnen de educatieve keten, zodat de lerende kan zien welke content in welke fase het meest geschikt is.

Bij het bespreken van de genderaspecten van de economische crisis werd opgemerkt dat in geïndustrialiseerde landen vrouwen het tijdens de crisis economisch beter doen dan mannen, aangezien ze daar vooral werkzaam zijn in de publieke sector en de zorgsector waar minder ontslagen vallen dan in de industriële sector. In niet-geïndustrialiseerde landen is het andersom. Daar werken vooral vrouwen in een gemarginaliseerde positie op de arbeidsmarkt. Zij worden het eerst ontslagen en hebben weinig rechten.

Workshop 2.8 Het leren van volwassenen en migratie

Er zijn feitelijk drie crises: naast de financiële en de klimaatcrisis is er ook een morele crisis. Die maakt dat ontvangende landen de mondiale (mede-) verantwoordelijkheid voor het ontstaan van deze crises niet accepteren, maar vooral op de individuele migrant schuiven. Hierdoor wordt ontkend dat migratie in feite het gevolg is van machtsverschillen. Migratiestromen zijn een realiteit en zullen in de toekomst alleen maar toenemen. Om migranten een toekomst te bieden in de landen van aankomst (in de meeste gevallen overigens de Afrikaanse buurlanden) is een aantal instrumenten nodig. Flexibele voorzieningen waardoor aangesloten kan worden bij de leerbehoeften van de migrant (ook multimediaal). Leren op de werkvloer is nodig (Language on the work), een Nederlands concept (ontwikkeld door het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen van de UVA). Principe daarvan is dat ook al is voor een baan zelf weinig taal nodig ('ik hoef niet met mijn dweil te praten'), er op de werkvloer steeds meer over het werk wordt gesproken. Bijvoorbeeld met betrekking tot planning, en veiligheids- en gezondheidsvoorschriften. Taal op de werkvloer ligt dan voor de hand, met daartoe opgeleide instructeurs en taalcoaches. Ook belangrijk: erkenning van eerder verworven kwalificaties en van eerder verworven competenties, zodat de tandarts zijn vak kan uitoefenen in plaats van de tandartspraktijk van een andere tandarts schoon te maken.

Workshop 3.1. Erkenning en validering van non-formeel en informeel leren.

In eerder verworven kwalificaties (EVC) moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen validering en erkenning. Validering is een proces waarin een individu zijn buiten het formele schoolsysteem verworven kennis, vaardigheden of competentie kan laten waarderen. Als gevolg van dit proces wordt door een competent orgaan erkend of de verworven competenties van een individu voldoen

aan vooraf vastgelegde criteria en in overeenstemming zijn met een standaard.

Erkenning leidt naar certificering.

In het Zuiden is veel informele economie waarin competenties worden ontwikkeld en waarvoor geen referentiepunten zijn. Deze dienen ontwikkeld te worden.

De aanbevelingen richten zich op de volgende punten: de noodzaak van internationale studie naar standaarden voor EVC-procedures, de verbinding tussen nationale kwalificatiestructuren en certificering, geen onderscheid tussen competenties verworven in formele, informeel en non-formeel onderwijs en tijd en geld voor het ontwikkelen van EVC-procedures.

Slotdocument: Belém Framework of Action

In het slotdocument worden lidstaten met klem opgeroepen hun inspanningen met betrekking tot volwasseneneducatie te verdubbelen. De definitieve versie met aanbevelingen ter bevordering van het volwassenenonderwijs is op moment van schrijven nog niet beschikbaar. Raadpleeg voor meer informatie: <http://www.unesco.org/en/confinteavi/>

Ieder land heeft zijn eigen specifieke context voor een leven lang leren (LLL) in formele, non-formele en informele onderwijs- en leersituaties. Het LLL-doel is sociale inclusie. De uitdaging is – ook voor Nederland - om een samenhangend LLL-beleid te ontwikkelen dat doelen en reikwijdte vastlegt en waarbij de verschillende maatschappelijke sectoren zijn betrokken.

CONFINTEA VI werd afgesloten met een oproep aan overheden to take forward, with a sense of urgency and at an accelerated pace, the agenda of adult learning and education en to redouble the efforts to meet adult literacy goals. Dit werd vastgelegd in het Belem Framework for Action.

Slotopmerking

De vraag kan gesteld worden in hoeverre de werkwijze van deze conferentie het bijeenbrengen van duizenden mensen (inclusief hun vliegers) over de gehele wereld kan rechtvaardigen. De gekozen werkvormen met veel plenaire bijeenkomsten waarin de meeste sprekers (met uitzondering van enkelen die dicht bij de praktijk stonden en daarover inspirerend wisten te vertellen) clichés uitwisselden en voor de afgevaardigden slechts af en toe enkele minuten beschikbaar waren (veelal besteed aan dankbetuigingen voor de gastvrijheid van gastland Brazilië) leidden niet tot meningsvorming over de punten die werkelijk het bespreken waard zijn omdat ze controversieel zijn of van groot belang voor alle aanwezige landen. Er had bij een goede organisatie (en een betere techniek) meer resultaat geboekt kunnen worden. Wellicht een onderwerp dat ook in de omvattende evaluatie van UNESCO een rol kan spelen.

Follow-up Nationale UNESCO Commissie

De Commissie beraadt zich op de wijze waarop de conclusies onder de aandacht worden gebracht. In ieder geval zal een bijeenkomst worden georganiseerd waarbij de overheid en niet-gouvernementele organisaties worden geïnformeerd over de resultaten en bevindingen van CONFINTEA VI. Gevraagd zal worden welke activiteiten de Commissie kan ontwikkelen voor de realisatie van een gecoördineerd overheidsbeleid ten aanzien van een leven lang leren.

Bijlage 1

Toespraak Prinses Laurentien bij UNESCO-conferentie CONFINTEA VI (Belém, Brazilië, 1 december 2009)

Dear Madame Governor, Your Excellencies, ladies and gentlemen,

It is a great pleasure to be here in such distinguished company for the first time since my appointment as Unesco's Special Envoy on Literacy for Development. I would like to thank the Member States and UNESCO's Secretariat for organising this conference, the Government of Brazil for taking the initiative to bring us here and for the tremendous hospitality of the State of Pará and the city of Belém. Right here, next to the world's greatest natural resource, I cannot imagine a more inspiring setting to discuss a matter that concerns human resources. Our presence here symbolises how both natural and human resources are inextricably linked! Over the next few days, we will exchange insights and define action. May the commitments we express here lead to an ambitious and clear Belém Framework of Action by the time we leave. This conference is only one step of the way. Our tangible success will be defined by putting into practice what we already know and agree in order to scale up impact. A lot has been done, but I remain concerned about the huge gap to be bridged to reach our shared Education for All goal of reducing the number of illiterate people by 50% by 2015. It is more urgent than ever before that literacy for children, young people and adults are moved up the list of national priorities. When it comes to adult literacy, we have sharpened the agenda through the International Strategic Framework for Action. This should guide us through the second half of the UN Literacy Decade.

How do we achieve real progress?

1. By positioning learning and literacy as relevant to pretty much all challenges we face globally, regionally, nationally and locally: protecting the environment and health, alleviating poverty, ensuring financial stability, managing migration flows and living in peace.
2. By approaching learning and literacy within the wider context of the literacy chain. All areas of learning are linked: from early childhood development to reading and writing for young people to adult learning.

So, by making learning and literacy everyone's business, we will increase our chance of multiplying our impact.

About relevance

For the great Paulo Freire, literacy was about participating more critically in society. Society is framed by the way it deals with its challenges and informed citizens are crucial for addressing them. How can we achieve our ambitions on competitiveness, healthy living, sustainability, social inclusion and active citizenship when large proportions of the population lack the necessary skills? This makes education of both children and adults imperative. But there's no meaningful learning without literacy. It is a means to an end. Investing in literacy is investing in someone's feeling of self-confidence and sense of self-worth. This may be a given for you and me. But adults who were formerly illiterate have taught me that literacy is about every aspect of someone's life: about gaining self-esteem, finding and maintaining a job, being productive, raising children, living healthily and yes, often about being happy. It is about giving children a chance to have a future without boundaries. It is about freedom and equality.

What does this mean for your work in adult learning? Decision-makers and influencers in all these areas - from health and development to financial management need to understand the relevance of learning and literacy to their work. The same goes for civil society organizations and companies.

They need to fully appreciate that by investing in literacy, there's a greater chance of success in their respective areas of responsibility. We need to convince them on the basis of clear evidence. Does this hold true for all regions of the world you may wonder? Interestingly, the issue of relevance is mentioned by representatives from Africa, Asia and Latin-America alike. And this has also been our experience in Europe. As the 16th century Dutch philosopher Erasmus puts it: literacy is a mindset.

About the literacy chain

Although our focus during these days is on enhancing adult learning and reducing levels of illiteracy, I very much hope that we keep in mind that adult learning is inextricably linked with preventing children from becoming illiterate. A child raised by literate parents has a higher chance of personal development and success and of becoming an active citizen.

Put differently: if you want to educate a village, educate the mothers. The notion of the literacy chain also goes beyond the formal educational field.

Because a learner is also an employee, a voter and a consumer. So the everyday environment provides unlimited learning opportunities. So we need it all: and early childhood development and universal primary education and secondary and vocational education and adult learning and creating literate environments.

To make this a reality, we need to work together and not be tempted to compete for attention and funding among different parts of the literacy chain. What we do in one area is likely to strengthen the success in another. Taking the literacy chain as our starting point, we should also accept that our work is never-ending.

So how do we put the notions of relevance and literacy chain into practice? We need to scale up our impact by creating a snowball effect. A lot has been achieved through individual and collective efforts. We have most of the insights about what works and what doesn't in adult learning and literacy programmes.

You and many other dedicated experts across the world work tirelessly on these themes every day and I commend your tremendous efforts.

But we can only scale up our impact by reaching out to players outside the traditional educational field and involve them in the learning challenges. We need to find new partners and create a sense of coownership.

In this context, I'd like to share the concept of the marketplace with you. Networks generally are about sharing knowledge and best practices among a group of likeminded players. In a marketplace, likeminded players also preach to the non-converted to create a demand that wasn't there before. That's where the impact is scaled up - by bringing together supply and demand. The likeminded players provide the supply side, namely the vast array of knowledge, educational methods, materials, campaigns, research and experts that exist. And by showing the relevance of learning and literacy, we create demand among non-traditional players in the private and public sectors.

For instance, if a company is unaware that a percentage of its employees has literacy problems, it is unlikely to invest in training them.

In conclusion, every one of you, working in different countries and regions, no doubt faces specific challenges. But learning affects us all across the world. I very much hope that our shared efforts over the coming days will strengthen our commitment, scale up impact and harness new resources for learning and literacy. We need to celebrate successes, build on them and replicate them elsewhere.

I realise that the vision I have laid out may be common sense for some and daring for others. But we must be ambitious. What's more, we are all in a prime position to connect the dots, seize opportunities and maximize the potential of our efforts. I look forward to working with you to help make learning and literacy everyone's business.

Thank you.

[Raadpleeg voor meer informatie de [website](#) van de Stichting Lezen en Schrijven]